

Универзитет у Бањој Луци
Филозофски факултет
Бања Лука
Број: 07/1285
Датум: 15.07.2017.

ИЗВЈЕШТАЈ

о оијени подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске дисертације

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Орган који је именовао комисију: Наставно-научно вијеће Филозофског факултета

Датум именовања комисије: 13.07.2017.

Број одлуке: 07/3.1390-1/17

Састав комисије:

1. Радивоје Керовић	Редовни професор	Филозофија, Филозофска антропологија
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци		Предсједник
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
2. Миодраг Живановић	Редовни професор	Филозофија, Онтологија
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци		Члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
3. Александар М. Петровић	Редовни професор	Филозофија, Историја филозофије
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Филозофски факултет Универзитета у Косовској Митровици		Члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме: Жељко (Мићо) Шарић
2. Датум рођења: 11.05.1971. Мјесто и држава рођења: Травник, Босна и Херцеговина

II.1 Основне студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Бања Лука

Факултет/и: Филозофски

Студијски програм: Филозофија

Звање: Професор филозофије и социологије

II.2 Мастер или магистарске студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Бања Лука

Факултет/и: Филозофски

Студијски програм: Филозофија

Звање: Магистар филозофије

Научна област: Филозофска антропологија

Наслов завршног рада: Сартрово схватање човјека

II.3 Докторске студије

Година уписа:

Факултет/и: Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Студијски програм: Филозофија (НАПОМЕНА: Докторат пријављен по старом програму)

Број ЕЦТС до сада остварених:

Просјечна оцјена током студија:

II.4 Приказ научних и стручних радова кандидата

P. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија ¹
1.	Шарић Жељко, <i>Филозофија и смрт</i> (2007), Путеви бр. 2-3, Бања Лука: Народна и универзитетска библиотека РС, стр. 97-110.	Прегледни рад
<i>Кратак опис садржине:</i> Мјесто постанка филозофије није наивно чуђење дјетета над непознатим свијетом што га окружује већ тамни облаци надвијени над човјекову егзистенцију који му наговјештавају људску пролазност и неминовност смрти. Овим ријечима аутор доводи у неминовну везу људску смрт и рађање филозофије. По њему, филозофија вреба у сваком човјеку и пројави се сваки пут кад човјек схвати своје мјесто у свемиру, крхкост његовог тијела и осуђености на вјечно ништавило. Човјек не може поднijети сталну свјесност о сопственој смрти и смишља разне рационализације како би умањио своју патњу. Једна од тих рационализација јесте да постоји добри отац који брине о нама, о нашим жељама и потребама и који ће нас спасити ако будемо добри и морални. Према аутору, други пут се састоји у нади да ћемо путем наших потомака или путем стварања дјела умјетности ми преживјети у генима наше дјеце или сјећањима других људи. Неки филозофи попут Албера Камија нису жељели прихватити лажне утјешне наде већ су упркос апсурдности живљења наставили пловити леденом пустињом самоће. Филозоф Владимир Јанкеlević казује да оно што не умире такође и не живи. То што „се живјело“ је оно што вјечно ништавило не може поништити и то је вриједност нашег живљења.		
<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i>		<u>ДА</u> НЕ ДЈЕЛИМИЧНО

P. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
1.	Шарић Жељко, <i>Биополитика као политичка онтологија</i> (2010), Крајина бр. 35–36, Бања Лука: Арт – прнт, стр. 143–162.	Оригинални научни рад
<i>Кратак опис садржине:</i> Појам биополитике ушао је у политичку филозофију са Мишелом Фукоом којим он показује да људски живот у осамнаестом вијеку постаје не објект већ улог политичких калкулација и моћи државе. Он овим концептом хоће да објасни дјеловање државне власти која се усрдсређује на тијело-врсту и која различитим механизмима надзора, праћења води рачуна о размножавању, рађању, смртности и здрављу становништва. Ту власт карактерише то да она није власт која убија већ власт која хоће да обухвати живот. Продубљивање схватања појма биополитике донио је Ђорђо Агамбен који га је повезао са институцијом <i>homo sacer</i> из римског права. <i>Homo sacer</i> или свети човјек јесте човјек који је искључен из друштвене заједнице на тај начин да се не може убити по ритуалном обреду, али га може убити било ко без икаквих правних посљедица. Тај парадоксални примјер „светог човјека“ реализовао се у логору десетог вијека где је логораš сведен само на голи живот. Биополитику можемо одредити као политичку онтологију која задире у сферу живота и суверено одређује границу између људскости и не-људскости.		
<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i>		<u>ДА</u> НЕ ДЈЕЛИМИЧНО

¹ Категорија се односи на оне часописе и научне скупове који су категорисани у складу са Правилником о публиковању научних публикација („Службени гласник РС“, бр. 77/10) и Правилником о мјерилима за остваривање и финансирање Програма одржавања научних скупова („Службени гласник РС“, бр. 102/14).

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија		
1.	Шарић, Жељко, „Хуманизам, слобода и насиље: Сартр vs Ками“ (2012), у: Кристина Бојановић (прир.) <i>Слобода, насиље и идентитет</i> , Никшић: Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори, стр. 92–107.	Прегледни рад		
<i>Кратак опис садржине:</i> У овом раду разматра се прекид пријатељства двојице славних вођа лијеве интелектуалне сцене у Француској након другог свјетског рата, као жижна тачка у којој су се преламала два супротстављена назора на свијет. Један од кључних топоса који је најавио њихов разлаз јесте однос између побуне и револуције. За Албера Камија <i>побуњени човјек</i> јесте човјек који каже <i>ne</i> , који неће више трпјети насиље и понижење, али није човјек који ће жртвовати невине животе ради неког утопијског болјег и хуманијег свијета. Ками зато пише драму <i>Праведници</i> где главни лик Каљајев одбија извршити атентат ако би тиме угрозио невини живот. С друге стране, Жан Пол Сартр енергично подржава револуционарно насиље да би дошло до промјене цјелокупног поретка. Сартр нема морални проблем са правдањем злочина, он излази из позиције смртног гријеха и улази у простор где влада димензија <i>с оне стране добра и зла</i> . За њега насиље постаје конститутивни елемент еманципације потлачених класа и народа.				
<i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i>		ДА	НЕ	<u>ДЈЕЛИМИЧНО</u>

Да ли кандидат испуњава услове?

ДА

НЕ

III ПОДАЦИ О МЕНТОРУ/КОМЕНТОРА

Радivoје Керовић рођен је у Тобуту под Мајевицом у општини Лопаре, 1961. године. Завршио је студиј филозофије и социологије на Филозофском факултету Универзитета у Сарајеву 1985. године. Магистарску тезу под називом *Критика филозофске антропологије из перспективе Хајдегерове фундаменталне онтологије* одбранио је на Филозофском факултету Универзитета у Београду 1997. На Филозофском факултету Универзитета у Бањој Луци 2001. одбранио је докторску тезу под именом *Становништа и спорови у савременој филозофској антропологији*. Професор је Историје филозофије и Филозофске антропологије на Филозофском факултету у Бањој Луци. Поред историје филозофије и филозофске антропологије, посебно се бави и њемачком класичном, политичко-етичком филозофијом, филозофијом науке и српским темама. Био је саоснивач и руководилац Филозофског друштва Републике Српске. Главни је уредник часописа *Филозофски годишњак*, те оснивач и уредник филозофске библиотеке Видици. Био је члан Извршног одбора Српског филозофског друштва, а тренутно је члан Савјета Српског филозофског друштва.

Радови из области којој припада приједлог докторске дисертације:

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница
1.	Радivoје Керовић, <i>Филозофско искуство и битак човјека</i> , „Зборник друштвено – хуманистичких наука“, бр. 1, Матица српска Републике Српске, Бања Лука, 2001, стр. 23 – 87.

2.	Радивоје Керовић, <i>Човјек у средину</i> , (књига), Филозофски факултет/Бања Лука – Светови/Нови Сад, 2002, стр. 430.
3.	Радивоје Керовић, <i>Смисао и егзистенција</i> , (књига), Видици, Филозофско друштво Републике Српске, Бања Лука, 2008, стр. 343.
4.	Радивоје Керовић, <i>Тајна људског битка</i> , (књига), Видици, Филозофско друштво РС, Бања Лука, 2011, стр. 873.
5.	Радивоје Керовић, <i>Самобитност и достојанство</i> , (књига), Бернар / Стари Бановци – Београд – Ризница духовног блага / Бања Лука, 2015, стр. 250.

Да ли ментор испуњава услове?

ДА

НЕ

IV ОЦЈЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

IV.1 Формулација назива тезе (наслова)

ЉУБАВ У ФИЛОЗОФИЈИ ЧОВЈЕКА

Наслов тезе је подобан?

ДА

НЕ

IV.2 Предмет истраживања

Кандидат Жељко Шарић преузео је значајан задатак да у свом истраживању покаже сву разноврсност поимања и разумијевања љубави у филозофији човјека. Он је истакао захтјев да се овим радом покуша дати један нови увид надвладавајући ограничења једностраних приступа овом проблему. Релевантност овог истраживања у филозофији јесте у томе што је љубав један од кључних аспекта људске егзистенције и без којег се не може разумијети човјечије постојање на земљи. Заснивањем филозофске антропологије као посебне филозофске дисциплине покушао се дати одговор ко је и шта је човјек а њен оснивач Макс Шелер, кроз проучавање феномена љубави, покушао је досегнути битак човјека. Предмет истраживања ове докторске дисертације јесте да се истражи колико је љубав, као један од основних феномена нашег постојања, битан концепт који сачињава филозофију човјека. Филозофија човјека је тематска област која, најближе речено, обухвата филозофску и егзистенцијалну антропологију тј. филозофске дисциплине настале крајем 19. и почетком 20. вијека, која своја промишљања о свијету, човјеку и смислу нашег постојања доносе из визуре људског битисања. Овим истраживањем кандидат Шарић жели да, компарирајући гледишта и изводећи закључке до којих су дошли најзначајнији представници филозофије човјека, допринесе разумијевању шта је то љубав као феномен, који је смисао љубави, да ли љубав има своју телесологију која човјека уздиже до врховног бића или је она само сублимација нашег полног нагона. На трагу утемељивача филозофске антропологије, који су своје разумијевање човјека градили интердисциплинарно усвајајући филозофска, психолошка, социолошка и биолошка сазнања, намјера кандидата је да у своје истраживање импрегнира најзначајније резултате до којих су у проучавању љубави дошли представници филозофије човјека.

Предмет истраживања је подобан?

ДА

НЕ

IV.3 Најновија истраживања познавања предмета дисертације на основу изабране литературе са списком литературе

Један од највећих доприноса теми овог истраживања дао је њемачки филозоф Макс Шелер у својим дјелима *Бит и облици симпатије*, *Ordo Amoris* и *Формализам у етици и материјална етика вриједности*. Шелер је један од првих филозофа који је указао на заблуду у вјеровање да је љубав осјећање. Шелер, како кандидат Желько Шарић назначује, љубав, као и мржњу, одређује као елементаран чин усмјeren ka вриједности који није узрокован варијабилношћу осјећајних стања. У свом истраживачком ходу ка појму љубави Шелер, по принципу негативистичке теологије, открива шта то није љубав па тако одбацује и алtruизам као окретање једног човјека према другом. С друге стране, ни egoизам није љубав према себи. Љубав је по Шелеру „интенционално кретање у коме се, полазећи од једне дате вриједности А неког предмета, реализује појављивање више вриједности тог предмета“ (Шелер, 2011: 52). Поред емпиријске дате особе љубав набацује идеалну вриједносну слику. Шелер види љубав као чин кретања од нижих ка вишим вриједностима. Кандидат Шарић је истакао да је значајно то што је Шелер сматрао да постоји права љубав према предметима, природи па и Богу и да то није само због тога што човјек природне објекте антропопатски снабдјева људским осјећајима. То се у највећој мјери односи на љубав према Богу. Бога се не воли као „сјенку човјека“ већ као бесконачну доброту, бесконачну љубав, као оно трансцендентно што превазилази све људско. Шелерова стаза у разумијевању суштине љубави има своје претходнике и сљедбенике као што су егзистенцијални филозофи Серен Кјеркегор, Николај Берђајев и Владимир Соловјев. Иако потичући из другог културног миљеа, обиљеженог православним хришћанством, Берђајевљево размишљање о љубави дијели много сличности са Шелером али и са Платоном. Оно што Берђајев дијели са овом двојицом филозофа јесте то да он вјерује да плутска љубав има метафизичко-трансцендентне коријене. Он преузима Платонову идеју о андрогиној природи човјека, тј. да је човјек расцијепљено, половично биће које је у потрази за својом савршеном половином. По Берђајеву, „свака душа у свијету има предодређену, једину близку душу, допуну цјеловите индивидуалности“. Зато је „љубав тражење, превладавање мушких и женских принципа“ (Берђајев, 2016: 33). Слично као и учењу Соловјева превладавање двојности и остварење духовног и тјесног јединства са другом јединком јесте пут ка личној бесмртности. Зато у његовој филозофији може се видјети сукоб два метафизичка принципа: индивидуалног и родног. Ако се допусти превласт родног инстикта гдје долази до дијељења, уситњавања индивидуалности, до стварања нових и несавршених појединача човјек потпада под Афродиту земаљску и њезину сестру смрт. Остварење индивидуалне бесмртности могуће је само ако кроз плутску љубав стварамо савршenu индивидуалност која трансцендира родни принцип рађања и смрти. Берђајев указује да је то могуће само ако човјек заиста схвати Христову поруку љубави. Многи су је погрешно схватили па су отишли у аскетизам и одбацивање плоти и плутске љубави. Ерос којим је Христос „желио да уједини људе у Богу није родна љубав већ лична и саборна, није природна већ натприродна“ (Берђајев, 2016: 44). Христос је дао и нову заповијест у љубави, учио је о новом сједињењу. У прегледу Берђајеве мисли о љубави кандидат Шарић истиче да је свака љубав човјека према човјеку само емпиријски облик јединствене љубави према Богу. Антиподни правац у разумијевању суштине љубави налази се код филозофа

Василија Розанова и Еугена Финка. Кандидат Шарић добро примјеђује да они на овом проблему настављају мисао њемачког филозофа Артура Шопенхауера. Једна од главних идеја Шопенхауера, којом гради своје схватање феномена љубави, јесте да је љубав, страсна заљубљеност само лукавство природе, једна варљива игра у којој појединац обузет љубавним лудилом се жртвује, троши и ради невјероватне подвиге вјеријући да се ту ради о његовој љубавној срећи и уживању а у ствари је само пион и дјелатни војник врсте. Василиј Розанов за разлику од својих сународњака Берђајева и Соловјева слави Афродиту земаљску, плотску љубав и њезин суштанствени изданак *рађање*. Смрт, по Розанову, „није коначна смрт него је само начин обнављања: та у дјеци заправо живим ја, у дјеци живи моја крв и тијело, па дакле, буквално ја уопште не умирем“. Насупрот Берђајевљевом захтјеву за савршеном индивидуалношћу која трансцендира рађање и смрт, Розанов обоготоворује рађање и полну љубав. Он виталност, бесмртност тражи у врсти, у дјеци којој преносимо нашу крв и тијело, у том извору живота који се стално обнавља рађањем. Њемачки феноменолог Еugen Fink схвата мистерију љубави као један од основних феномена нашег постојања који је нераскидиво исткан са тамном сјеном смрти. Он пропитује да ли вољени „теже уистину само једно другом или су они неупућени, невини заточеници једне дубље чежње постојања, чији је вољени човјек сам изговор.“ Кад Fink каже да сва љубав припада дјеци види се подударност са Розановим, али Fink не остаје на биолошком плану где се изједначава човјек и животиња. Човјек, за разлику од животиње и Бога је разломљен, раздвојен, он је биће недостатка, али је он свјестан себе, својих жеља, своје пролазности, свјестан темеља прединдивидуалног и надиндивидуалног темеља живота који је већи од смрти. Fink у љубави мушкирца и жене види понорну чежњу за бесмртношћу. Та бесмртност није лична, она је вјечни круг обнављања живота, кроз дјецу и дјецу дјече и кроз будуће генерације. Другачију димензију од претходних у тумачењу феномена љубави кандидат је пронашао у радовима три филозофа егзистенцијалне и феноменолошке провинијенције. Ради се о Карлу Јасперсу, Мартину Буберу и Емануелу Левинасу. Оно што њих повезује и одваја од других филозофа заокупираних проучавањем љубави јесте уздизање на трон појма *Другог* и санктросанктно схваћање самог односа. Карл Јасперс у свом захтјеву расветљавања појма егзистенције уводи синтагму *егзистенцијалне комуникације* којом казује да тубитак може постати егзистенција ако излаже и отвара своје самобивство у комуникацији с другим. Та егзистенцијална комуникација је један врло крхак организам који је у сталној опасности да нестане ако се човјек или други подређује у њој или користећи своју духовну надмоћ надвладава другог. Постоји много опасности за изостајање егзистенцијалне комуникације а она се види понајбоље у љубавној борби. У Јасперсовом тумачењу борба не значи насиље већ напротив борбу за раскривање свог бивства, одговорност за аутентичан, отворен и искрен однос са другим, борбу за једнакост, прихватање и признање другог. Само у таквом држању, у таквом ставу према другом може ницати цвијет љубави. Мартин Бубер потакнут јеврејским религиозним патосом у својој чувеној књизи *Ja i mi* друкчијим језиком казује исте ствари. Три основне одредбе што одређују однос ја и ти јесу непосредност, узајамност и сфера између. Посебност Буберовог схватања односа *ja i mi* јесте у томе да *ja i mi* није искључиво однос између двоје људи већ укључује однос према предметима и духовним бићима. Бубер као и Шелер истиче да љубав нису осјећања. „Осјећања прате метафизички и метапсихички акт љубави, али га не сачињавају“. Љубав

пребива у онтолошкој сфери узмећу *ja* и *ti* и она је увијек сусрет, догађај а не неки садржај који посједујемо о волјеној особи. И као догађај љубав је немогуће трајно задржати. Тада јединствени однос у коме зрачи цјеловито биће *Tu*, у коме се непосредно додирује ипак је стално изложен опасности објективирања, постварења у коме други постаје предметан уочавајући аспекте његове личности, тијела и *Tu* постаје *Ono* и љубав се распрушила. Па ипак у тој метафизици постајања и нестајања могуће је да *Ono*, што је опредмећено, поново искрсне као *Tu* и та дијалектична стања не слиједе увијек једна за другом „неко су често једно испреплетено збивање у дубокој двојности“. Посебан допринос разумијевању љубави као кључног концепта у одређењу људског битка дао је њемачки психијатар и филозоф Лудвиг Бинсвангер. На претпоставкама Хајдегерове егзистенцијалне анализе тубитка Бинсвангер је развио властити теоријски модел назван *егзистенцијална анализа* који је користио у свом научном раду и терапијском процесу. Међутим, за разлику од Хајдегера, који је бригу схватио као битком човјека као тубитка, Бинсвангер је устолично љубави као суштински принцип људског битисања. Како би показао да је појам љубави обухватнији од бриге и круцијалан у сагледавању човјековог битка Бинсвангер је скидајући слојеве раскривао и откривао све димензије просторности љубави, њен дијалектички однос са смрћу и пролазношћу, али и однос љубави и слободе. У Хајдегеровој фундаменталној онтологији битак ка смрти представља човјекову крајњу могућност у којој његова егзистенција задобија озбиљност и аутентично држање. Бинсвангер је свјестан феномена смрти и коначности или истине људске егзистенције „не почива у томе да она буде одлучна за ту-тубитак-као-коначног-ту, већ наспрот, љубав је одлучна за бесконачно ту и за вјечно трајање“ (Керовић, 2011: 804).

У савременим филозофским учењима о љубави кандидат је позорно размотрио радове француског филозофа Алена Бадјуа. Бадју у књизи *Похвала љубави* истакао је да је љубав у данашњем свијету угрожена и да је њена одбрана филозофски задатак. У најезди сексуалности која узурпира простор љубави љубав је неопходна како би се превазишао властити нарцизам и како би се пришло „бићу друге особе“. У сексуалном чину човјек остаје сам са собом посредством другога. Други служи да се открије стварност ужитка (Бадју, 2011: 24). У љубавном сусрету присуство другога рађа једну нову и заједничку стварност. Тада догађај у коме се сусреће биће другога омогућује изградњу истине што је свијет када се живи полазећи од различитости а не од идентитета.

Кандидат ће анализирати слједећу литературу:

- Abelard, Petar (1970), *Povijest nevolja. Etika. Pisma Abelarda i Heloize*, Zagreb: Naprijed.
Алберони, Франческо (2012), *Заљубљивање и љубав*, Београд: Службени гласник.
Andreas-Salome, Lu (1986), *Šta je eros*, Beograd: Prosveta.
Aristotel (1989), *Retorika*, Zagreb: Naprijed.
Attali, Jacques (2012), *Ljubavi / Povijest muško-ženskih odnosa*, Zagreb: Alfa.
Аврил, Никол (2013), *Речник љубавне страсти*, Београд: Службени гласник.
Badiou, Alain; Truong, Nicolas (2011), *Pohvala ljubavi*, Zagreb: Meandarmedia.
Barthes, Roland (2007), *Fragmeni ljubavnog diskursa*, Zagreb: Naklada Pelago.
Бас, Дејвид М., (2014), *Еволуција жеље. Стратегије човечијег парења*, Београд: Завод за уџбенике.
Батај, Жорж (2009), *Еромизам*, Београд: Службени гласник.

- Берђајев, Николај (1991), *O човековом ропству и слободи*, Нови Сад: Књижевна заједница Новог Сада.
- Берђајев, Николај (1998), *Самоспознаја: покушај аутобиографије*, Београд: Zepter Book World.
- Берђајев, Николај (2016), *Eros и личност*, Нови Сад: Академска књига.
- Binswanger, Ludwig (1983), *Grundformen und Erkenntnis menschlichen Daseins*, München: Reinhardt Ernst.
- Binswanger, Ludwig (1975), *Being-In-The-World: Selected Papers of Ludwig Binswanger*, Souvenir Press.
- Blackburn, Simon (2010), *Požuda*, Zagreb: Algoritam.
- Bloch, Ernst (1981), *Princip nada I-III*, Zagreb: Naprijed.
- Бодријар, Жан (2001), *О завођењу*, Подгорица: Октоих.
- Bollnow, O.F. (1958), *Die Lebensphilosophie*, Springer: Berlin.
- Bollnow, O.F. (1978), *Existenzphilosophie*, Stuttgart: Kohlhammer.
- Брикнер, П. & Финкилкраут А. (1989), *Нови љубавни неред*, Београд: ИИЦССО.
- Comte-Sponville, André (2014), *Liebe: Eine kleine Philosophie*, Zürich: Diogenes.
- Ellis, Havelock (1968), *O životu i seksu*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Ellis, Havelock (1968), *Psihologija seksualnosti*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Епштајн, Михаил (2009), *Филозофија тела*, Београд: Геопоетика.
- Епштајн, Михаил (2011), *Sola Amore*, Београд: Конрас.
- Епштајн, Михаил (2012), *Философија љубави: љубав у пет димензија*, Сремски Карловци / Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- Epton, Nina (1966), *Francuzi i ljubav*, Zagreb: Stvarnost.
- Фелдман, Станислав (2008), *Љубав на други поглед. Прошлост и садашњост специфично људског осећања*, Нови Сад: Психополис институт.
- Ferenczi, Sándor (1989), *Thalassa. Teorija genitalnosti*, Zagreb: Naprijed.
- Ferry, Luc (2013), *On Love. A Philosophy for the Twenty-First Century*, Cambridge: Polity Press.
- Финк, Еуген (1984), *Основни феномени људског постојања*, Београд: Нолит.
- Finkielkraut, Alain (1997), *Mudrost ljubavi*, Sarajevo: Zid.
- Fischer, Helen (2005), *Zašto volimo*, Zagreb: VBZ.
- Фројд, Сигмунд (1976), *Из културе и уметности*, Нови Сад: Матица српска.
- Fromm, Erich (1989), *Umijeće ljubavi*, Zagreb: Naprijed.
- Fromm, Erich (1986), *Imati ili biti?*, Zagreb: Naprijed.
- Фуко, Мишел (1982), *Историја сексуалности. Волја за знањем*, Београд: Просвета.
- Фуко, Мишел (1988), *Историја сексуалности. Коришћење љубавних уживања*, Београд: Просвета.
- Фуко, Мишел (1988), *Историја сексуалности. Старатељ о себи*, Београд: просвета.
- Фуко, Мишел (2003), *Херменеутика субјекта*, Нови Сад: Светови.
- Giddens, Anthony (1992), *The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*, Stanford: Stanford University Press.
- Hadjadj, Fabrice (2011), *Dubina spolova. Mistika tijela*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Hadreas, Peter (2007), *A phenomenology of love and hate*, Hampshire: Ashgate Publishing Limited.

- Хајнеман, Фриц (2004), „Криза садашњости и филозофија“, у *Филозофски годишњак*, бр. 2, стр. 429-445
- Хајнеман, Фриц (2004), „Животни принципи модерног свијета у поређењу са античким добом и средњим вијеком“ у *Филозофски годишњак*, бр. 2, стр. 447-484
- Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1982), *Rani spisi*, Sarajevo: Veselin Masleša.
- Heinemann, Fritz (1954), *Existenzphilosophie lebendig oder tot?* Stuttgart: Kohlhammer
- Heinemann, Fritz (1957), *Jenseits des Existentialismus*, Stuttgart: Kohlhammer.
- Хорват, Срећко (2015), *Радикалност љубави*, Београд: Лагуна.
- Јанарас, Христо (2005), *Метафизика тела*, Нови Сад: Беседа.
- Јанарас, Христо (2009), *Личност и ерос*, Нови Сад: Беседа.
- Jankelevitch, Vladimir (2004), *Paradoks morala*, Zagreb: AGM.
- Јасперс, Карл (1989), *Филозофија*, Сремски Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- Јелоушек, Ханс (2011), *Шта је потребно за љубав*, Београд: Лагуна.
- Јевремовић, Петар (1998), *Психоанализа и онтологија*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Кангра, Милан (1983), *Етика или револуција*, Београд: Нолит.
- Карин Монсен, Нина (2006), *Човек који воли*, Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- Керовић, Радивоје (2015), *Самобитност и достојанство*, Београд – Бања Лука: Бернар – Ризница духовног блага.
- Керовић, Радивоје (2011), *Тајна људског битка*, Бања Лука: Филозофско друштво Републике Српске.
- Керовић, Радивоје (2005), *Човјек у средини*; Нови Сад - Бања Лука: Светови – Филозофски факултет.
- Kierkegaard, Søren (1990), *Ili – ili*, Sarajevo: Veselin Masleša; Svjetlost.
- Kipnis, Laura (2007), *Protiv ljubavi*, Zagreb: Algoritam.
- Клајн, Мејвис (2001), *Бол и радост у интимним везама*, Београд: Малиша Лазић.
- Krich, A. M. ed. (1960), *The Anatomy of Love*, New York: Dell Publishing.
- Кристева, Јулија (2011), *Љубавне повести*, Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- Lancelin, Aude & Lemonnier, Marie (2016), *Filozofi i ljubav. Ljubav od Sokrata do Simone de Beauvoir*, Zagreb: TIM press.
- Lasch, Christopher (1986), *Narcistička kultura*, Zagreb: Naprijed.
- Lauster, Peter (1980), *Die Liebe*, Düsseldorf und Wien: Econ Verlag.
- Лазић, Милорад (2008), *Православна естетика тела и тајна полноћи*, Отачник - Богословско друштво.
- Луман, Никлас (2010), *Љубав као страст*, Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Новог Сада.
- Мајерхолд, Катарина (2011), *Љубав у филозофији. Од антике до новог доба*, Нови Сад: Психополис институт.
- Марић, Јован (2000), *Љубав, секс и депресија*, Београд: Јован Марић.
- Marcuse, Herbert (1985), *Eros i civilizacija*, Zagreb: Naprijed.
- Марион, Жан-Лик (2015), *Еромски феномен. Шест медитација*, Нови Сад: Академска

књига.

- Merleau-Ponty, Marice (1990), *Fenomenologija percepcije*, Sarajevo: Veselin Masleša; Svjetlost.
- Miller, Geoffrey (2007), *Razum i razmnožavanje*, Zagreb: Algoritam.
- Mooney, Edward F. (ed) (2008), *Ethics, love, and faith in Kierkegaard : philosophical engagements*, Bloomington: Indiana University Press.
- Мур, Томас (2009), *Сродне душе. У славу мистерија љубави и везе*, Београд: Мали врт.
- Мур, Томас (2011), *Мрачни ерос. Промишљање садизма*, Београд: Мали врт.
- Онфре, Мишел (2007), *Моћ постојања. Хедонистички манифест*, Београд: Рад.
- Ovidije (1973), *Ljubavi. Umijeće ljubavi. Lijek od ljubavi*, Zagreb: Znanje.
- Павловић, Бранко (1997), *Eros и дијалектика*, Београд: Плато.
- Петровић, Александар М. (2010), *Размишљања о савременој философској паидеусији*, Нови Сад – Косовска Митровица.
- Петровић, Александар М. (2012), *Култура полиса као култура духа*, Нови Сад: Култура полиса.
- Платон (1984), *Ијон. Гозба. Федар*, Београд: БИГЗ.
- Platon, Xenophon (1981), *Symposion*, Split: Logos.
- Поповић, Јустин (1987), *Пут Богопознања*, Ваљево : Манастир Ђелије.
- Поповић, Јустин (1987), *Философске урвине*, Ваљево : Манастир Ђелије.
- Приморац, Игор (2007), *Етика и секс*, Београд: Службени гласник.
- Punset, Eduardo (2010), *Put prema ljubavi*, Zagreb: Naklada Ljevak.
- Reich, Wilhelm (1985), *Spolna revolucija*, Zagreb: Naprijed.
- Розанов, Василиј (2001), *Људи месечеве светlostи*, Београд: Zepter Book World.
- Розанов, Василиј (1983), *Осамљености*, Београд: Графос.
- Rougemont, Denis de (1974), *Ljubav i zapad*, Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Rougemont, Denis de (1985), *Mitovi o ljubavi*, Beograd: Književne novine.
- Rousseau, J. J. (1962), *Julija ili Nova Heloisa I-II*, Zagreb: Naprijed.
- Сањ, Сесил (1990), *Свети еромизам*, Горњи Милановац: Дечје новине.
- Сартр, Жан Пол (1984), *Биће и ништавило I-II*, Београд: Нолит.
- Сартр, Жан Пол (1989), *Белешке о лудорији рата*, Сарајево: Свјетlost.
- Савић-Ребац, Аница (1984), *Предплатонска ертологија*, Нови Сад: Књижевна заједница Новог Сада.
- Scheler, Max (1996), *Ideja čovjeka i antropologija*, Zagreb: Globus.
- Scheler, Max (1980), *Der Formalismus in der Ethik und die materiale Wertethik*, Bern/München: Francke.
- Scheler, Max (1987), *Položaj čovjeka u kozmosu*, Sarajevo: Veselin Masleša.
- Secomb, Linnell (2007), *Philosophy and Love. From Plato to Popular Culture*, Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Соловјев, Владимир (2001), *Духовне основе живота. Смисао љубави*, Београд: Бримо.
- Стендал, Анри Бејл (1984), *О љубави*, Суботица: Минерва.
- Stojanović, Dragan (1979), *Max Scheler: Iz manjih rukopisa o bivstvu i vremenu. Recepacija i kritika bitka i vremena*. s.l.
- Sterelny, Kim and Griffiths, Paul E. (1999), *Sex and Death. An Introduction to Philosophy of Biology*, Chicago and London: The University of Chicago Press.

- Шелер, Макс (2013), *Бит и облици симпатије*, Бања Лука: Филозофско друштво РС; Филозофски факултет.
- Шелер, Макс (2011), *Есеји из феноменолошке антропологије*, Београд: Федон.
- Шмид, Вилхелм (2001), *Леп живот?*, Нови Сад: Светови.
- Шопенхауер, Артур (1999), *О срећи, љубави, филозофији и уметности*, Нови Сад: светови.
- Шопенхауер, Артур (2003), *Метафизика полне љубави. О женама*, Нови Београд – Земун: Књига – Невен.
- Табори, Пол (2002), *Историја људске глупости*, Чачак – Београд: Бранко Кукић и Уметничко друштво Градац.
- Вернан, Жан-Пјер & Видал-Наке, Пјер (1993), *Мит и трагедија у античкој Грчкој I-II*, Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зоран Стојановић.
- Young, Lailan (1988), *Mreža ljubavi*, Zagreb: Alfa.
- Valéry, Paul (1989), *Sveske III - Filozofija. Eros*, Sarajevo: Svetlost.
- Вишеславцев, Борис (2006), *Етика преображеног ероса*, Београд: Логос.
- Watson, Francis (2000), *Agape, Eros and Gender*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Weininger, Otto (1986), *Pol i karakter*, Beograd: Književne novine.
- Wilson, Glenn D. & McLaughlin, Chris (2005), *Znanost o ljubavi*, Split: Marjan tisak.
- Захаријевић, Адријана (2014), *Ko je појединац? Генеаолошко пропитивање идеје грађанина*, Лозница: Карпос.
- Зазо, Рене (1980), *Порекло човекове осећајности*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Зизјулас, Јован (1999), *Од маске до личности*, Подгорица: Октоих.
- Зизјулас, Јован (2011), *Заједница и другост*, Пожаревац: Епархија браничевска.
- Žižek, Slavoj (2006), *Škakljivi subjekt*, Sarajevo: Šahinpašić.

Избор литературе је одговарајући?

ДА

НЕ

IV.4 Циљеви истраживања

Циљ овог рада јесте да укрштањем и компарирањем различитих приступа, који љубав сагледавају из метафизичко-религиозне позиције, преко еволуционистичко-научних концепата љубави до схватања љубави као темељног егзистенцијала којим докучујемо слободу, простор и људско трајање открије кључну жилу која се коријени у свим овим дивергентним приступима. Поред тога, акцептирањем значајних достигнућа које су оствариле природне науке попут биологије и генетике те психологије оцјениће се валидност тих теорија или боље речено јукстапозирајући два темељна начина разумијевања свијета тј. научног и метафизичко-религиозног концепта учинити пробој ка једној дубљој димензији разумијевања појма љубави и његовој нераскидивој повезаности са битисањем човјека.

Циљеви истраживања су одговарајући?

ДА

НЕ

IV.5 Хипотезе истраживања: главна и помоћне хипотезе

1) Основна хипотеза. Као основну хипотезу кандидат је истакао да различити концепти љубави у филозофији човјека дијеле један кључни аспект овог феномена а то је нераскидива испреплетеност љубави и трансценденције. У схваташњу љубави као кретања ка вишим вриједностима показује се да се у полној љубави прекорачују окви стварности и додирује се граница оностранога и једне савршене љубави као потпуног стапања са божанским. Такође, кад кандидат износи да у чврстом загрљају љубавника трепери чежња за бесмртношћу открива се понорна жеља за продирањем у саме темеље живота који наткриљују неизбјежну смрт. Тиме је кандидат mr Жељко Шарић претпоставио да оно заједничко у феномену љубави јесте да она није сама по себи затворен феномен већ да се љубав може приказати као призма у коју кад се загледамо имамо могућност трансцендирати стварност, вријеме и простор и проникнути у дубље тајне живота и људског постајања.

2) Помоћне хипотезе:

- Јубав мушкарца према жени и љубав жене према мушкарцу јесу само земаљски облици јединствене љубави према Богу.
- Егоизам и алtruizam нису манифестије љубави. Јубав није осјећање већ елементаран чин усмјерен ка вриједности
- Суштина љубави јесте у рађању, у стварању нових потомака. Кроз преношење гена и крви нашој дјеци и дјеци дјеце достиже се бесмртност.
- Јубав јесте догађај који се одиграва у онтолошкој сфере између *ја* и *ти*, личности и личности.
- Јубав као изградња истине у којој се разумије и доживљава свијет на основу различитости а не идентитета.
- Јубав као духовни чинилац који осмишљава и испуњава људски живот.
- Јубав као усавршитељни и преображажни чинилац и онтолошка компонента људске природе и бића.

Хипотезе истраживања су јасно дефинисане?

ДА

НЕ

IV.6 Очекивани резултати хипотезе

Истраживајући обимну литературу коју је предложио и представљањем свог властитог мишљења mr Шарић треба да одговори на суштинско питање да ли љубав можемо одредити као трансценденцију, односно, схватити је као уздизање ка вишим вриједностима. Поред тога, потребно је да критички промишљајући такође важне хипотезе о љубави као сублимацији полног нагона, као метафизичком догађају унутар сфере ја и ти и других компарира и оцјени валидност и истинитост тих концепата у филозофском промишљању о човјеку. Такав методолошки труд треба да пружи јаснију слику феномена љубави у филозофији човјека.

Очекивани резултати представљају значајан научни допринос? ДА НЕ

IV.7 План рада и временска динамика

Кандидат ће приступити студирању и истраживању обимне литературе о појму љубави првенствено из филозофске перспективе, али ће такође у проучавању тог феномена консултовати и најзначајнија религијска, психолошка и социолошка дјела. Сматрамо да ће се до средине 2019. године привести крају истраживање и доћи до прве радне верзије рукописа. Након допуна, исправки и побољшања текста очекујемо да би почетком 2020.

године требала бити завршена дисертација.

План рада и временска динамика су одговарајући? **ДА** **НЕ**

IV.8 Метод и узорак истраживања

Филозофски и други извори за ову тему истраживања су доступни у многим библиотекама у Босни и Херцеговини и у региону. Користећи властиту прикупљену литературу, фонд Народне и универзитетске библиотеке у Бањој Луци и институцију међубиблиотечке позајмице кандидат ће имати сву релевантну литературу на располагању.

Метод и узорак су одговарајући? **ДА** **НЕ**

IV.9 Мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад

Ово је теоретски рад и нема потребе за лабораторијем и опремом за експериментални рад.

Услови за експериментали рад су одговарајући? **ДА** **НЕ**

IV.10 Методе обраде података

Методологија филозофских истраживања употребљава основне аналитичке и синтетичке методе научног мишљења. Аналитичка метода подразумијева темељито ишчитавање прикупљене релевантне литературе, којом ће се из предвиђене литературе издвојити савремени ставови значајни за разумијевање појма љубави. Након тога, приступа се методи компарације и класификације, тј. поређење резултата претходног поступка и издвајање ставова и мишљења значајних за истраживање. Потом долазимо до реконструкције претходно издвојених и класификованих теоријских ставова и сазнања у нову научну цјелину. Методом дедукције, изводе се закључци и њихово уопштавање на основу критичког промишљања добијених резултата овог истраживања. На крају истраживања хипотезе, са којима се почело, се потврђују, мијењају или одбацују.

Предложене методе су одговарајући? **ДА** **НЕ**

V ЗАКЉУЧАК

Кандидат је подобан	<u>ДА</u>	<u>НЕ</u>
Тема је подобна	<u>ДА</u>	<u>НЕ</u>

Образложење: Жељко Шарић (1971), дипломирао је филозофију и социологију а магистрирао из филозофије. Ради као виши асистент на студијском програму Филозофија Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци од 2010. године. Приредио је зборник радова *Критичка теорија друштва* и објавио је неколико научних и прегледних радова. Увидом у достављену документацију и анализом приложеног представљања теме и циља тезе комисија закључује да је mr Жељко Шарић испунио све научне и стручне услове за

израду докторске дисертације. Тема рада, коју је кандидат предложио, је научно и филозофски веома важна а методологија је веома добро конципирана. Због тога комисија сматра да су и кандидат и тема подобни за израду докторске дисертације. Комисија предлаже Научно-наставном вијећу Филозофског факултета и Сенату Универзитета у Бањој Луци да одобри кандидату **mr. Жељку Шарићу** израду докторске дисертације под називом **Љубав у филозофији човјека.**

Датум: 29.12.2017.

Радивоје Керовић

Др Радивоје Керовић, редовни професор
Филозофског факултета Универзитета у Бањој
Луци, ужа научна област: Филозофска
антропологија, предсједник Комисије

Миодраг Живановић
Др Миодраг Живановић, редовни професор
Филозофског факултета Универзитета у Бањој
Луци, ужа научна област: Онтологија,
члан Комисије

Александар Петровић

Др Александар М. Петровић, редовни
професор Филозофског факултета
Универзитета у Косовској Митровици, ужа
научна област: Историја филозофије,
члан Комисије